

Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie

*Program nauczania języka polskiego
poza granicami Polski*

*Początkowy etap nauczania
języka polskiego
dzieci w wieku 3 - 6 lat*

Lublin 2007

Wydawnictwo: Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie,
20-078 Lublin, ul. 3 Maja 18/5A tel. (81) 5323813,
e-mail: info@pcn.lublin.pl
www.pcn.lublin.pl

Wstęp

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski opracowany został, w części leksykalnej, na zajęciach kursu metodycznego *Efektywne metody nauczania języka polskiego*, a w części gramatycznej na zajęciach *Kursu metodycznego dla nauczycieli przygotowujących się do nauczania języka polskiego cudzoziemców podlegających obowiązkowi szkolnemu*. Przeznaczony jest do nauczania języka polskiego poza granicami kraju oraz do nauczania polskiego dzieci cudzoziemców przebywających w Polsce.

Opracowaniem wypełniamy istniejącą na rynku lukę i odpowiadamy na potrzeby zgłaszane przez nauczycieli polonijnych. Ze względu na różnorodne warunki pracy i oczekiwania oświatowych środowisk polonijnych, program ma charakter inwentarza, obejmującego: cele ogólne kształcenia, wymagania programowe, hasła programowe i tematykę wiodącą, słownik oraz zakres treści gramatycznych.

Do programu dołączono przykładowe materiały dydaktyczne, wypracowane przez uczestników szkoleń w oparciu o niniejszy program.

Zespół prowadzących zajęcia

1. Warunki realizacji programu

Poziom zaawansowania	początkowy
Wiek uczniów	3 - 6 lat
Liczba godzin	150 godzin dydaktycznych

2. Cel ogólny

Rodzenie w dzieciach zainteresowania językiem polskim i kulturą polską.

3. Wymagania ogólne

3.1. Właściwe reagowanie na najważniejsze treści przekazywane w prosty sposób w wypowiedziach mówionych, dotyczących tematów związanych z życiem codziennym, czasem wolnym, przedszkolem.

3.2. Posługiwanie się językiem polskim w typowych sytuacjach codziennych.

4. Wymagania szczegółowe

4.1 Rozumienie ze słuchu

- 1.1.1. Rozumienie ogólnego sensu słuchanego tekstu.
- 1.1.2. Rozumienie prostych wypowiedzi w codziennych sytuacjach komunikacyjnych.
- 1.1.3. Rozróżnianie intencji prostych wypowiedzi: pytanie, polecenie, prośba.
- 1.1.4. Rozumienie znaczenia słów w kontekście.

4.2 Rozumienie tekstów pisanych - czytanie

- 1.1. Prawidłowe nazywanie liter w alfabecie polskim.
- 1.2. Czytanie pojedynczych wyrazów i prostych krótkich zdań.

4.3 Mówienie

- 1.1. Porozumiewanie się w prostych, oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach komunikacyjnych; rozpoczynanie, prowadzenie, kończenie rozmowy.
- 1.2. Formułowanie prostych wypowiedzi odnoszących się do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości.
- 1.3. Formułowanie prostej wypowiedzi odnoszącej się do relacji przestrzennych.
- 1.4. Zadawanie prostych pytań i udzielanie odpowiedzi.
- 1.5. Stosowanie form grzecznościowych.
- 1.6. Formułowanie krótkiej wypowiedzi o sobie, rodzinie, najbliższym otoczeniu, swoim kraju i Polsce.

5. Hasła programowe i tematyka wiodąca

1. O mnie

- 4.1.1. Kim jestem?
- 4.1.2. Jak wyglądam?
- 4.1.3. Moje zajęcia
- 4.1.4. Moi koledzy
- 4.1.5. Moi bohaterowie

2. O mojej rodzinie

- 4.2.1. Członkowie mojej rodziny
- 4.2.2. Uroczystości rodzinne
- 4.2.3. Mój dom

3. Moje otoczenie

- 4.3.1. Miejsce, w którym mieszkam
- 4.3.2. Świat roślin
- 4.3.3. Świat zwierząt

4. Polska

- 4.4.1. Symbole
- 4.4.2. Tradycje
- 4.4.3. Miasta

6. Inwentarz słownikowy

6.1. Uwagi dla użytkowników słownika

1. Odmienne części mowy występujące w słowniku mają następujące formy gramatyczne:
 - zaimki rzeczowne, rzeczowniki - w mianowniku liczby pojedynczej
 - przymiotniki i zaimki przymiotne - w mianowniku, liczby pojedynczej rodzaju męskiego
 - czasowniki – w bezokoliczniku.
2. W słowniku – ze względu na częstotliwość użycia w polszczyźnie potocznej – występują niekiedy zdrobniałe formy rzeczowników. Nauczyciel powinien wówczas wprowadzić także formę podstawową.
3. Nazwy zawodów występują w rodzaju męskim. W miarę potrzeby nauczyciel winien wprowadzać elementy słowotwórstwa, tworząc żeńskie nazwy zawodów, np. *nauczyciel, nauczyciel-ka*.
4. Ze względu na funkcjonalność hasła zaczerpnięte ze *Słownika minimum języka polskiego* Zofii Kurzowej i Haliny Zgólkowej, Poznań 1992 zostały zestawione w słowniku wg kategorii gramatycznych.
5. W słowniku nie występują nazwy własne, poza: *Bóg, Polska, Polak, Polka, Mikołaj (święty), Wigilia*.
6. Hasła zapisane w słowniku kursywą zostały wprowadzone do słownika przez nauczycieli polonijnych na zasadzie prawdopodobieństwa subiektywnego, w oparciu o ich doświadczenia w nauczaniu języka polskiego poza granicami Polski.
7. W rubryce **Inne** przy hasłach występują cyfry. Mają one następujące znaczenie:
 - (1) zaimek
 - (2) przyimek
 - (3) wykrzyknik
 - (4) spójnik
 - (5) partykuła

6.2. Lista haseł do słownika minimum dla dzieci w wieku 3 – 6 lat Początkowy etap nauczania języka polskiego

Słownictwo dla dzieci w wieku przedszkolnym
Opracowano na podstawie: H. Zgólkowa, K. Bułczyńska,
Słownictwo dzieci w wieku przedszkolnym. Listy frekwencyjne, UAM, Poznań 1987

W rubryce **Inne** przy częściach mowy występują cyfry. Mają one następujące znaczenie:

- (1) zaimek
- (2) przyimek
- (3) wykrzyknik
- (4) spójnik
- (5) partykuła

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
aktor	bać (się)	biały	bardzo	a (3)
auto	badać	brudny	blisko	a(4)
autobus	bawić (się)	brzydki	brzydko	ale (4)
babcia	bić	chory	cicho	bez (2)
babka	biec	ciekawy	ciemno	bo (4)
bajeczka	biegać	ciemny	ciepło	co (1)
bajka	boleć	ciepły	daleko	cześć! (3)
bałwan	brać	czarny	dawno	czy (5)
bałwanek	budować	czerwony	długo	dla (2)
baran	być	czysty	dobrze	dlatego (1)
biedronka	chcieć (się)	długi	dużo	dlatego (1)
bilet	chodzić	dobry	dzisiaj	do (2)
blok	chorować	duży	głośno	gdzie (1)
bocian	cieszyć (się)	głodny	gorąco	gdzieś (1)
bok	czekać	głupi	jutro	hau-hau! (3)
brat	czytać	gorący	ładnie	hop! (3)
broda	dać	gruby	mało	i (4)
brzuch	dawać	grzeczny	mocno	ile(1)
brzuszek	dostać	jasny	naprawdę	ja (1)
bucik	dziękować	kochany	nigdy	jak (1)
buda	dzwonić	kolorowy	potem	jaki (1)
bułka		krótki	rano	już (5)
but	gotować	lewy	raz	kiedy (1)
butelka	grać	ładny	razem	kiedyś(1)
buzia	gryźć	mały	szybko	koło(2)
cebula	huścić (się)	miły	teraz	kto (1)
chatka	ić	młody	trochę	ktoś(1)
chleb	jechać	mokry	wczoraj	który (1)
chłopak	jeść	niebieski	wolno	mój (1)
chłopczyk	jeździć	niedobry	wysoko	my (1)
chłopiec	kazać	niegrzeczny	zawsze	na (2)
chmura	kapać (się)	nowy	zimno	nad (2)
choinka	kleić	otwarty	źle	nasz (1)
chwila	kłaść	prawy		nic (1)
ciastko	kochać	silny		nie(5)
ciocia	krzyczeć	słodki		niech(5)
córka	kupić	stary		o (2)
cukier	latać	szybki		od (2)

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
cukierek	leżeć	śmieszny		on (1)
czapka	liczyć	twardy		ona (1)
czarownica	lubić	wesoły		po (2)
czas	malować	wielki		pod (2)
czekolada	mieć	zdrowy		poza (2)
czekoladka	mieszkać	zielony		przed (2)
człowiek	można	zimny		przez(2)
dach	móc	złoty		przy(2)
deszcz	mówić	zły		się (1)
deszczyk	musieć	zółty		taki (1)
diabeł	myć (się)			tam(1)
długopis	namalować			ten(1)
dobranoc	napisać			to (1)
dobranocka	narysować			tu (1)
dom	nauczyć (się)			twój(1)
domek	nazywać (się)			ty (1)
dół	nosić			u (2)
droga	obudzić (się)			w(2)
drzewko	oddać			wy(1)
drzewo	oglądać			z (2)
drzwi	opowiadać			za (2)
dywan	otwierać			że (4)
dziadek	otworzyć			
dziecko	padać			
dzień	pamiętać			
dziewczynka	patrzeć			
farba	pić			
film	pisać			
garaż	plakać			
gazeta	poczytać			
gimnastyka	podnieść			
głowa	podobać (się)			
godzina	położyć (się)			
gość	pomalować			
góra	pomagać			
górką	pomóc			
gra	powiedzieć			
gruszka	powtarzać			
grzyb	pracować			
guma	pracć			
gwiazdka	prosić			
herbata	przebrać (się)			
huśtawka	przewrócić (się)			
imieniny	psuć			
imię	pukać			
jabłko	pytać			
jajko	robić			
jedzenie	rozmawiać			
jesień	rysować			
jezioro	rzucić			
jeź	schować (się)			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przymyki
kaczka	siadać			
kapusta	siedzieć			
kartka	skakać			
karuzela	słuchać			
kierowca	spać			
kierownica	spotkać			
kino	stać			
klasa	szukać			
klej	śmiać (się)			
kłoczek	śpiewać			
kogut	świecić			
kolacja	tańczyć			
kolano	trzeba			
kolega	trzymać			
koleżanka	<i>ubierać (się)</i>			
kolor	ubrać (się)			
koło	ucieciekać			
koniec	uczyć			
koń	uczyć (się)			
<i>korona</i>	umieć			
<i>kosz</i>	umrzeć			
koszyczek	umyć			
kościół	umyć (się)			
kot	usiąść			
kotek	uważać			
koza	wejść			
kółko	widzieć			
kraj	wiedzieć			
krasnoludek	wkładać			
kredka	włożyć			
krowa	wołać			
król	wozić			
królewicz	wrócić			
królewna	wstać			
królowa	wyjść			
krzesło	<i>wycinać</i>			
książka	wygrać			
księżyc	wyjść			
<i>kubek</i>	wyłączyć			
<i>kucharz</i>	zaczynać			
kurczątko	zaczynać (się)			
kura	zamknąć			
kwiat	zapomnieć			
kwiatek	zasnąć			
lalka	zawołać			
las	zbierać			
lato	zbudować			
lew	zdyć			
lis	znać			
list	zobaczyć			
liść	zostawić			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
litera	żyć			
lody				
łód				
ludzie				
łazienka				
łóżko				
łyżka				
małpa				
mama				
mamusia				
marchewka				
miasto				
mięso				
Mikołaj (św.)				
miś				
mleko				
morze				
motyl				
mydło				
nauczyciel				
niebo				
niedziela				
niedźwiedź				
noc				
noga				
nos				
nóż				
obiad				
obrazek				
oko				
ogień				
ogórek				
ogród				
okno				
okno				
oko				
okulary				
opłatek				
osa				
palec				
pan				
park				
piasek				
pieniądz				
piernik				
pies				
pilot				
piłka				
piłkarz				
piosenka				
plecak				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
pociąg				
poduszka				
<i>pogoda</i>				
pokój				
Polak				
<i>pomidor</i>				
praca				
prezent				
przedszkole				
ptak				
pudełko				
radio				
ramiona				
raz				
rączka				
<i>ręcznik</i>				
ręka				
<i>rodzina</i>				
rok				
rower				
róża				
ryba				
rzeka				
sala				
samochód				
samolot				
sanki				
schody				
siostra				
sklep				
słoń				
słońce				
smok				
sobota				
<i>sok</i>				
<i>sowa</i>				
spacer				
spodnie				
spódnica				
stopy				
stół				
strażak				
sukienka				
szkoła				
szpital				
szyja				
śniadanie				
śnieg				
środek				
świat				
światło				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
święto				
<i>tablica</i>				
talerz				
tata				
<i>teatrzyk</i>				
telefon				
telewizor				
tort				
trawa				
ubranie				
ucho				
ulica				
urodziny				
<i>usta</i>				
wakacje				
<i>wąż</i>				
<i>wiatr</i>				
<i>widelec</i>				
wieczór				
wierszyk				
wieś				
wilk				
wiosna				
włosy				
woda				
wujek				
wycieczka				
zabawa				
zabawka				
zając				
zamek				
ząb				
zegar				
zeszyt				
ziemia				
zima				
zoo				
zupa				
zwierzę				
żaba				
żabka				
żołnierz				
żona				
życzenie				

Wykaz liczebników głównych i porządkowych, które zostały wyłączone z układu alfabetycznego haseł słownika

Liczebnik główny	Liczebnik porządkowy
1 jeden, jedna, jedno	pierwszy
2 dwa, dwie	drugi
3 trzy	trzeci
4 cztery	czwarty
5 pięć,	piąty
6 sześć	szósty
7 siedem	siódmy
8 osiem	ósmy
9 dziewięć	dziewiąty
10 dziesięć	dziesiąty
100 sto	
Liczebniki ułamkowe	
pół	

6. Literatura wykorzystana

1. Bartnicka B., Simielnikof R., *Słownik podstawowy języka polskiego dla cudzoziemców*, Wydawnictwo PAKT, Kielce 1999
2. *Język polski jako obcy. Program nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*, pod red. W. Miodunki, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992
3. Kita M., Polański E. *Słownik tematyczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2002
4. Kurzowa Z., *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, Kraków 1999
5. Kurzowa Z., Zgółkowska H., *Słownik minimum języka polskiego*, SAWW Poznań 1992
6. Lista haseł do Słownika-minimum współczesnej polszczyzny (I poziom nauczania), [w:] *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*, pod red. W. Miodunki Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992
7. Standardy wymagań dla poszczególnych certyfikatowych poziomów zaawansowania znajomości języka polskiego jako obcego.
8. Zgółkowska H., Bułczyńska K., *Słownictwo dzieci w wieku przedszkolnym. Listy frekwencyjne*. UAM, Poznań 1987

*Słownik niektórych pojęć i terminów
związanych z planowaniem zajęć dydaktycznych*

Cele programu – to, czego nauczyciel chce nauczyć. Cele decydują o treściach kształcenia, metodach i formach pracy, przestrzeni edukacyjnej, materiałach dydaktycznych, środkach technicznych.

Wymagania programowe – to, czego uczeń ma się nauczyć.

Osiągnięcia uczniów – to, czego rzeczywiście nauczył się każdy uczeń w zakresie zaplanowanych wymagań.

Zadanie – podstawowa jednostka organizacyjna zajęć; zorganizowane działanie prowadzącego zajęcia i uczniów wokół określonej informacji.

Rodzaje zadań – ze względu na cel zadania można sklasyfikować w następujący sposób:

- zadanie powtórkowe – zadanie, które wymaga od ucznia przypomnienia sobie określonej informacji, najczęściej ma strukturę ‘pytanie – odpowiedź’
- zadanie dodające – zadania, za pomocą którego nauczyciel wprowadza nowe dla uczestników informacje
- zadanie doskonalące – to zestaw zadań powtórkowych dotyczących określonej treści programowej (informacji), użyty w celu ćwiczenia biegłości posługiwania się tą informacją przez uczniów
- zadanie problemowe – zadanie, w którym uczniowie korzystając z posiadanych informacji rozwiązują postawiony im problem
- zadanie sprawdzające – jest specyficzny typ zadania powtórkowego, za pomocą którego sprawdzany jest poziom osiągnięć uczestników w zakresie postawionych wymagań programowych

Formy pracy

- Praca frontalna – nauczyciel jednocześnie pracuje z wszystkimi uczniami
- Praca indywidualna – każdy uczeń pracuje samodzielnie nad takim samym zadaniem
- Praca grupowa – uczniowie wykonują zadanie w grupach
- Praca zindywidualizowana – uczniowie pracują nad tymi samymi celami tylko w inny sposób

Opracowanie słownika: Małgorzata Jadczyk – Nowacka

Program powstał pod kierunkiem:

Doroty Kicińskiej

Małgorzaty Małycki

dr Joanny Wójtowicz

Małgorzaty Wróblewskiej